

Оксана КОШКА,
завідувачка НМЦ професійного розвитку педагогічних та керівних
працівників установ і закладів дошкільної та загальної середньої освіти
ХОІППО ім.А.Назаренка

Трансформація базової освіти: від стратегічного задуму до практичної реалізації

Концепція Нової української школи (НУШ, 2016 р.) свого часу стала не просто дорожньою картою реформ, а фундаментальним запитом суспільства на модернізацію управлінської діяльності та освітнього процесу. Її реалізація супроводжується значними викликами й інколи суперечливими результатами. Нині реформування відбувається на рівні базової середньої освіти.

Цей процес розпочався у 2021/2022 н.р. як інноваційний проєкт всеукраїнського рівня, що мав на меті розроблення та впровадження навчально-методичного забезпечення для реалізації нового Державного стандарту базової середньої освіти, а з 2022/2023 н.р. – відбулося масове впровадження нового Держстандарту в 5 класах закладів загальної середньої освіти.

Головною метою цього етапу стало створення цілісного освітнього середовища, що базується на наступності між початковою та основною школою, дитиноцентризмі та реальному компетентнісному підході, де знання є не самоціллю, а інструментом для життя.

Перехід до основної школи став логічним продовженням пілотування Державного стандарту початкової освіти, яке успішно завершилося у 2020/2021 н.р. на базі чотирьох закладів освіти Хмельниччини: Славутського НВК «Спеціалізована школа І-ІІІ ступенів, ліцей «Успіх» (директор Зайонц І.М.); Старокостянтинівської ЗОШ І-ІІІ ступенів №1 (директор Сідлецька В.В.); Кам'янець-Подільського НВК №3 (директор Токар О.В.); Хмельницької спеціалізованої школи І ступеня №30 (директор Мудра І.І.).

З 2021/2022 н.р. учасниками інноваційного освітнього проєкту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти» стали три вищезгадані заклади загальної середньої освіти та Хмельницька гімназія № 1 імені Володимира Красицького (директор Ратушняк С.П.) і гімназія № 2 м. Хмельницького (директор Байдиш В.Г.). Пілотування здійснювалось у 8 класах за участю 224 учнів.

Таким чином, пілотування базової школи для трьох закладів освіти розпочалося не «з нуля», а на вже сформований досвід початкової ланки, що дозволило забезпечити часткову наступність підходів, але водночас виявило нові виклики, пов'язані зі зміною освітнього середовища, змісту навчання та ролей учасників освітнього процесу.

Координаційна рада реалізації всеукраїнського експериментального проєкту забезпечувала заклади освіти навчально-методичними матеріалами для роботи, здійснювала науково-методичний супровід роботи вчителів-предметників, моніторинг упровадження навчально-методичного забезпечення і рівня успішності здобувачів освіти.

Водночас ефективність впровадження значною мірою залежала не лише від організаційних рішень, а й від якості методичного супроводу та професійної взаємодії педагогів.

Фундаментальним завданням Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка була методична підтримка професійного розвитку учасників пілоту. Діяльність інституту була зосереджена на: професійному розвитку педагогів: підготовка вчителів до роботи в умовах нового Держстандарту; створенні комунікаційного середовища: формування майданчиків для обміну кращими практиками між закладами освіти та педагогами.

Координацію проєкту на регіональному рівні здійснювали ректор інституту Очеретянка В.І. та перший проректор Гіджеліцький І.К. разом із командою методистів-координаторів за освітніми галузями, яка не була сталою упродовж 5-річного періоду:

- мовно-літературна освітня галузь (українська мова та література, зарубіжна література) (координатори у різний час: Мандзюк С.А., Каліночкіна Ю.М., Скорохід М.Є., Кучерук І.А.);
- мовно-літературна освітня галузь (іншомовна освіта) – Мороз Т.В., Луценко Л.П.;
- математична – Гринчук Л.В.;
- природнича – Мирна Л.А., у другому циклі доєдналися Думанська Г.В., Галкін Д.В. (географія), Буймістер Л.В. (хімія), Яцишена А.С., Ребрина В.А., Репей В.І. (фізика);
- історична та громадянська освітня галузь – Кенц Г.І.;
- мистецька – Махмутова А.Є.;
- технологічна – Павич Н.М.;
- інформатична – Сологуб О.С. (перший цикл навчання), Наконечна Н.А. (другий цикл навчання);
- соціальна і здоров'язбережувальна – Гіджеліцька Т.В.;
- фізична культура – Шнира О.О., Шарпета В.Л.

22 грудня 2021 р. Хмельницьким ОІППО проведено першу зустріч учасників пілоту в новому складі під керівництвом ректора інституту Очеретянка В.І.; модерувала зустріч Кошка О.А., завідувачка НМЦ ХОІППО. Учасники круглого столу – керівники закладів освіти – учасників

інноваційного проекту, обласні координатори, керівники структурних підрозділів з питань освіти (Мельник С.В. - начальник управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради, Кшановська О.В. - в.о. директора департаменту освіти і науки Хмельницької міської ради, Вісик Т.А. - заступник начальника управління освіти виконавчого комітету Славутської міської ради, Лавренюк О.М. - заступник начальника управління освіти виконавчого комітету Старокостянтинівської міської ради) та координаторка впровадження нового Держстандарту початкової освіти Галас А.В., перший проректор інституту Гіджеліцький І.К. обговорили питання наступності пілоту, перші виклики і позитивні практики за підсумками роботи у першому семестрі 2021/2022 н.р.

Ключові висновки дискусії: необхідність чіткої наступності між ланками освіти, різномічне використання досягнень початкової школи на етапі переходу; моніторинговий супровід освітнього процесу; підготовка педагогічних кадрів; осучаснення освітнього середовища як базової умови НУШ.

Проведена зустріч засвідчила, що умовами успішності реформи є не лише нормативні зміни, а й формування спільного бачення серед усіх учасників процесу — управлінців, педагогів, методистів.

З метою налагодження співпраці та комунікації обласними координаторами були створені віртуальні простори для спілкування вчителів-предметників за допомогою застосунків гугл-класу, професійних спільнот у вайбері тощо.

Ці інструменти стали не лише засобами обміну інформацією, а й платформами для професійного зростання, взаємопідтримки та горизонтального навчання педагогів.

Системний аналіз упровадження реформи проходив через низку знакових заходів, що об'єднали теоретиків та практиків області.

Методичний івент «Реалізація Держстандарту в адаптаційному циклі» (червень 2024 р.) став майданчиком для презентації конкретних кейсів. Захід об'єднав понад сотню спікерів, з-поміж яких були керівники та педагоги пілотних закладів освіти.

Серія семінарів, проведених у 2025-2026 роках, дозволила узагальнити практичні напрацювання пілотних закладів:

– Комунальний заклад загальної середньої освіти «Ліцей №1 імені Володимира Красицького» Хмельницької міської ради (лютий 2025): колектив під керівництвом директора С.П. Ратушняка розкрив управлінські підходи до формування освітньої програми, оцінювання результатів навчання здобувачів освіти; присутні ознайомились з підходами до організації освітнього процесу (проведено презентації творчих лабораторій учителів), ресурсною базою закладу освіти.

– Педагогічний колектив Старокостянтинівської ЗОШ I-III ступенів №1 (травень 2025 р.) поділився практиками роботи в умовах пілотування. Директорка закладу Сідлецька В.В. акцентувала увагу на організаційно-методичних та управлінських аспектах роз-

будови якості освіти: зміцненню матеріально-технічної бази, розбудові освітнього середовища, налагодженню міжнародних зв'язків, участі школи в різних проектах всеукраїнського рівня. Заступник директора з навчальної роботи Сиротюк С.Б. поділилася напрацюваннями щодо організації освітнього процесу в пілотних класах та цифрових рішень в управлінській діяльності (електронні журнали, програма для складання розкладу, Єдина атестаційна система, самооцінювання за допомогою EvaluEb тощо). Учасники семінару долучились до обговорення методичних і освітніх кейсів, запропонованих педагогами закладу освіти в рамках трьох тематичних майстерок.

– Семінар на базі Комунального закладу загальної середньої освіти «Ліцей №11 Хмельницької міської ради» у жовтні 2025 р. був присвячений культурі підтримувального середовища як умові для особистісного зростання та збереження ментального здоров'я учасників освітнього процесу. Директор В.Г. Байдиш та педагоги закладу презентували концепцію підтримувального середовища та збереження ментального здоров'я. Заступники директора Троцюк Т.А. і Осатюк Н.А. акцентували увагу на особливостях організації освітнього процесу та інструментах підтримки його учасників. Робота на шести галузевих локаціях дозволила учасникам семінару побачити практичне застосування STEM-підходу у всіх освітніх галузях, роботу арт-лабораторії.

– Колектив Кам'янець-Подільського ліцею №3 (квітень 2026) під керівництвом директорки О. В. Токар презентував модель сучасного освітнього середовища через призму синергії варіативності та STEM-технологій. Управлінська команда представили модель інклюзивного простору (І. Шаповалова) та досвід координації STEM-середовища як інструменту розвитку soft skills (Н. Іваненко). Практичний блок продемонстрував високий рівень професійної майстерності педагогів: від дослідження емоційного інтелекту на уроках літератури до воркшопів із 3D-друку та створення наукового кіно.

– Обласний семінар-практикум «Інові практики» (Славутська гімназія «Успіх») підбив підсумок п'ятирічного циклу пілотування. Директорка І.М. Зайонц акцентувала увагу на ролі НУШ як інструменту формування ключових компетентностей, а класний керівник Олена Чапайло представила унікальний аналіз динаміки розвитку учнів пілотного 9-А класу за період участі в експериментальному проєкті. Педагогічні кейси закладу — «Місто як підручник», методика інтегрованих уроків природничої галузі та сучасні рішення у математичній галузі — засвідчили перехід від нормативного виконання вимог до творчої педагогіки.

За результатами пілотування можна виокремити низку позитивних практик, що мають потенціал для масштабування:

- розвиток професійних спільнот педагогів;
- запровадження цифрових управлінських рішень;
- формування підтримувального освітнього середовища;

- інтеграція STEM та міжгалузевих підходів;
- посилення управлінської автономії закладів освіти.

Безумовно, участь у пілотному проєкті була викликом для шкільних колективів. П'ятирічний термін пілотування дозволив виокремити низку проблемних зон:

- нерівномірний рівень готовності педагогів до роботи в умовах компетентнісного підходу;
- перевантаження вчителів через поєднання традиційних і нових вимог;
- недостатній рівень навчально-методичного забезпечення на окремих етапах упровадження;
- складність оцінювання компетентностей та відсутність усталених практик;
- проблеми наступності між початковою та базовою школою (особливо у підходах до оцінювання та організації навчання).

Ключовими факторами успіху реформи, на думку пілотних команд, є:

- синергія шкільних команд;
- ресурсне забезпечення;
- безперервний професійний розвиток педагогів;
- партнерська взаємодія учасників освітнього процесу;
- педагогічна свобода педпрацівників як умова творчого впровадження змін.

Отже, пілотування Державного стандарту базової середньої освіти на Хмельниччині стало важливим етапом не лише апробації змісту освіти, а й формування нової управлінської та педагогічної культури. Отримані результати, виявлені проблеми та напрацьовані практики ставали підґрунтям для більш системного та усвідомленого впровадження реформи в умовах масового переходу закладів освіти до стандартів НУШ.

**Комунальний заклад загальної середньої освіти
«Ліцей №1 імені Володимира Крasiцького
Хмельницької міської ради»
Лютий 2025 р.**

**Комунальний заклад загальної середньої освіти
«Ліцей №1 імені Володимира Красицького
Хмельницької міської ради»
Лютий 2025 р.**

**Комунальний заклад загальної середньої освіти «Ліцей №11
Хмельницької міської ради»
Жовтень 2025 р.**

***Комунальний заклад загальної середньої освіти «Ліцей №11
Хмельницької міської ради»
Жовтень 2025 р.***

***Славутська гімназія «Успіх»
Квітень 2026 р.***

**Славутська гімназія «Успіх»
Квітень 2026 р.**

**Старокостянтинівська загальноосвітня школа I-III ступенів №1
Травень 2025 р.**

*Кам'янець-Подільський ліцей №3
Квітень 2026 р.*

